

MONITORING BANENAFSPRAAK HBO 2023

Zestor inventariseert jaarlijks de voortgang in het hoger beroepsonderwijs (hbo) van de afspraken om bij hogescholen banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. De eerste afspraken stammen uit 2013. In 2019 is de ‘Werkagenda banenafpraak hbo’ opgesteld, met de concrete acties die zichtbaar maken wat er gedaan wordt om extra banen te realiseren.

In de zomer van 2024 is een enquête uitgezet onder de 36 hogescholen om de banenafpraak te monitoren. De enquête, ontwikkeld door MOOZ onderzoek en uitgezet door Zestor, is door alle 36 hogescholen ingevuld, wat resulteert in een respons van 100%. In dit document presenteren we de kwantitatieve resultaten van 35 hogescholen en de kwalitatieve resultaten van 36 hogescholen. Eén hogeschool heeft alleen de kwalitatieve vragen in de enquête ingevuld maar kon geen cijfers aanleveren. Deze hogeschool wordt niet meegenomen in de cijfers maar wel in het kwalitatieve deel van deze rapportage.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

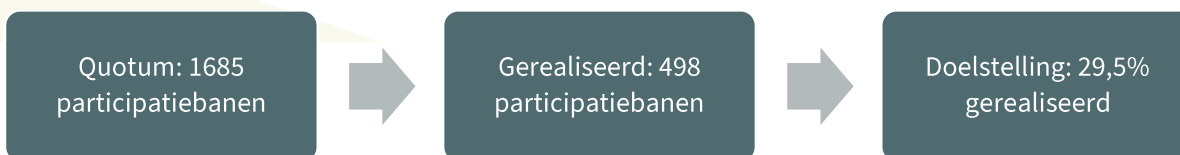
- In 2023 hebben hogescholen gezamenlijk 36,3 procent van de doelstelling van de banenafpraak gerealiseerd. Dit percentage verschilt tussen de hogescholen. Kleinere hogescholen scoren lager.
- Tussen 2022 en 2023 is het aandeel van medewerkers met een participatiebaan die vast of tijdelijk in dienst zijn van de hogescholen vrijwel gelijk gebleven.
- Het aandeel voor participatiebanen die via inhuur tot stand komen, is van 2022 op 2023 gedaald. Er is sprake van onderrapportage in dit segment.

GEREALISEERDE BANEN OP SECTORNIVEAU

We onderscheiden twee groepen medewerkers met een arbeidsbeperking: ten eerste de medewerkers met een participatiebaan die vast of tijdelijk in dienst zijn bij een hogeschool, en ten tweede leden uit de doelgroep die worden ingezet via inhuur, detachering of door middel van inkoop en/of aanbesteding (verder te noemen: inhuur en inkoop).

In 2023 telden de 35 hogescholen 498 participatiebanen van 25,5 uur per week. Het in 2023 te behalen quotum voor de hogescholen gezamenlijk bedroeg 1.685 participatiebanen van 25,5 uur. Dat betekent dat de hogescholen gezamenlijk 29,5 procent van het quotum gerealiseerd hebben. In vergelijking met 2022 is sprake van een kleine daling, toen was het realisatiepercentage 32,8 procent.

Quotum en realisatie participatiebanen 2023 (35 hogescholen)

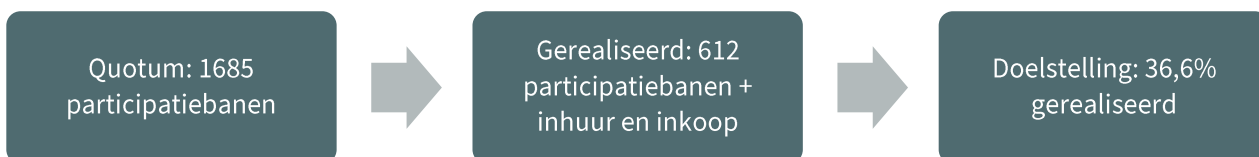

Met een aantal van 498 participatiebanen komen de hogescholen uit op minder dan 1 procent van het totaal aantal voltijdbanen in 2023 (meer uitleg over het quotum en de onderliggende berekening in de bijlage), terwijl de doelstelling voor 2023 2,76 procent was. Het is duidelijk dat de beoogde doelstelling daarmee niet is gehaald. Bovendien is er in vergelijking met vorig jaar sprake van een (lichte) daling van de doelstelling, van 32,8 naar 29,5 procent. In het vervolg van deze rapportage gaan we in op de verschillen tussen de meting over 2022 en die over 2023.

Als we naast de participatiebanen ook medewerkers meetellen die via inhuur en inkoop aan de slag waren bij hogescholen, dan gaat het om 612 banen van 25,5 uur per week en is ruim een derde van de doelstelling in 2023 gerealiseerd. Een deel van deze medewerkers wordt ingezet omdat hogescholen via inkoop en aanbesteding eisen stellen aan leveranciers over de inzet van medewerkers uit de doelgroep. Dit laatste staat ook wel bekend als Social Return On Investment.

Bij de interpretatie van deze cijfers moet wel worden opgemerkt dat zes hogescholen geen informatie over de omvang van de inhuur hebben aangeleverd. Zij hebben wel medewerkers uit de doelgroep ingehuurd, maar geen uren gespecificeerd. Daarom is de 36,6% waarschijnlijk een onderschatting van de totale inzet van medewerkers uit de doelgroep.

Participatiebanen 2023 naar type aanstellingen (35 hogescholen)

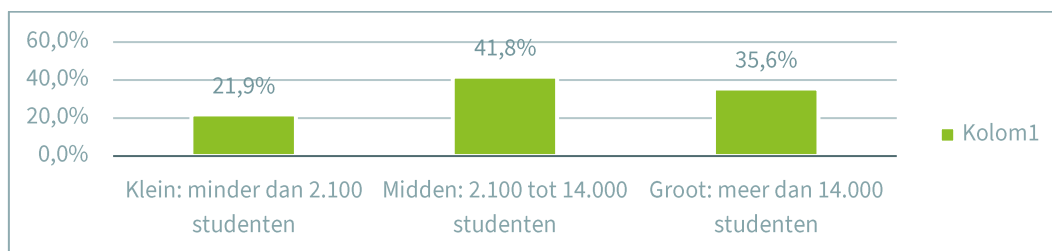

VEEL VARIATIE TUSSEN (GROEPEN) HOGESCHOLEN

De variatie in het realisatiepercentage (participatiebanen plus inhuur en inkoop) tussen de hogescholen is aanzienlijk. Gemiddeld wordt 36,6 procent van de doelstelling gehaald, maar sommige hogescholen scoren veel hoger. De hoogst scorende hogescholen realiseerden 96 en 75 procent van de doelstelling. Aan de andere kant scoren andere hogescholen daarentegen veel lager; vier hogescholen hebben helemaal geen medewerkers uit de doelgroep in dienst.

In Figuur 1 is te zien dat de percentages samenhangen met de omvang van de hogeschool, gemeten aan de hand van het aantal studenten. Middelgrote hogescholen presteren met een percentage van 41,8 procent beter dan grote hogescholen, die 35,6 procent halen. Vooral de kleine hogescholen blijven achter: daar werd in 2023 gemiddeld 21,9 procent van het quotum gerealiseerd. Alle hogescholen die geen medewerkers uit de doelgroep hadden, zijn allemaal kleine hogescholen.

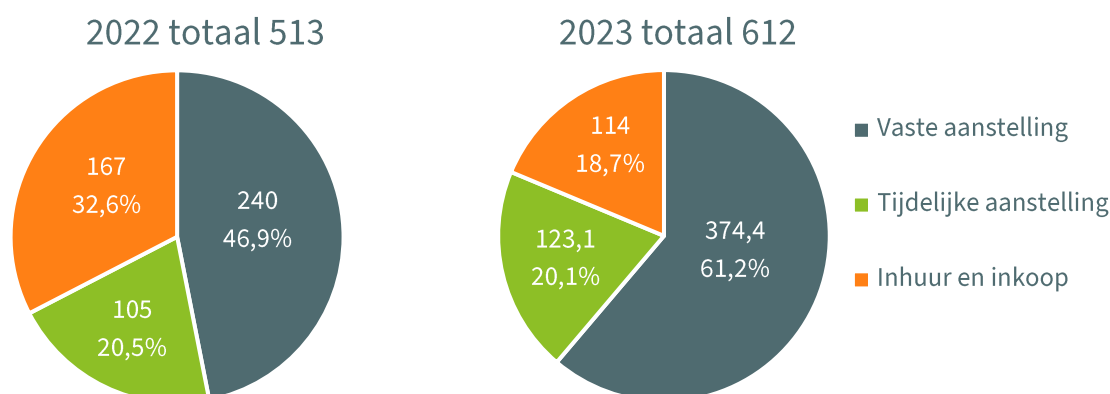
Figuur 1. Realisatiepercentage naar omvang van de hogeschool (2023)

VEEL VASTE AANSTELLINGEN IN 2023

Van de 612 banen was 61,2 procent een vaste aanstelling, 20,1 procent een tijdelijke aanstelling en 18,7 procent betrof inhuur en inkoop. Naar verhouding zijn er in 2023 veel meer medewerkers met een participatiebaan in vaste dienst dan in 2022 (zie Figuur 2). In 2022 was het aandeel van inhuur en inkoop veel groter. In de volgende paragraaf gaan we hier dieper op in.

Figuur 2. Medewerkers uit de doelgroep naar type aanstelling (2022 en 2023*)

*Het gaat om 21 hogescholen in 2022 en 35 hogescholen in 2023

ONTWIKKELINGEN VAN 2022 OP 2023

In de afgelopen jaren was er sprake van een stijgende lijn in het realisatiepercentage, zoals vermeld in de rapportage van vorig jaar.¹ Dat percentage is van 2022 naar 2023 gedaald met 12,3 procentpunt. Voor de 21 hogescholen in 2022 was het te realiseren quotum 1.055 banen van 25,5 uur, hiervan waren er 513 gerealiseerd, wat neerkomt op 48,6 procent (zie Tabel 1). Voor de 35 hogescholen in 2023 was het te realiseren quotum 1.685 banen, hiervan waren er 612 gerealiseerd, wat neerkomt op 36,3 procent.

Tabel 1. Participatiebanen in 2022 en 2023

Jaar	2022	2023
Aantal hogescholen	21	35
Respons	58% ¹	100% (97%)
FTE	27.769	43.247
Quotum (%)	2,69%	2,76%
Quotum (aantallen participatiebanen)	1.055	1.685
Gerealiseerde participatiebanen	513	612
Aandeel van het quotum gerealiseerd	48,6%	36,3%
Gerealiseerd quotum percentage	1,31%	1,00%

¹ [Monitor Banenafpraak hbo 2022](#)

De daling tussen 2022 en 2023, zoals te zien in Tabel 1, kan verschillende oorzaken hebben. Ten eerste is het quotum percentage gestegen van 2,69 in 2022 naar 2,76 procent in 2023. Deze stijging betekent dat de hogescholen gezamenlijk in 2023 bijna 30 banen meer nodig hadden dan in 2022, om hetzelfde realisatiepercentage te halen.

Een tweede mogelijke verklaring ligt in de verschillen in respons: in 2022 deed 58 procent van de hogescholen mee, terwijl in 2023 alle 36 hogescholen deelnamen, waarvan 35 in de cijfers zijn meegenomen. Als de hogescholen die in 2022 *niet* meededen en in 2023 *wel*, relatief minder banen voor mensen met een arbeidsbeperking hebben, kan dat ook een deel van de daling van 2022 op 2023 verklaren.

Een verdere analyse van de cijfers ondersteunt deze veronderstelling: als we het realisatiepercentage voor 2023 berekenen voor de 21 hogescholen die in 2022 meededen aan het onderzoek, blijken de realisatiepercentages veel minder uiteen te lopen. Deze 21 hogescholen hadden in 2022 een realisatiepercentage van 48,6 procent, terwijl dat in 2023 43,1 procent was (zie Tabel 2). Dat betekent dat de overige 14 hogescholen gemiddeld een lager percentage participatiebanen hadden in 2023.

Tabel 2. Vergelijking van waarden 2022 en 2023 naar selectie van hogescholen

Jaar	2022	2023	2023
Aantal hogescholen	21 ^y	21 ^y	35
Realisatiepercentage totaal	48,6%	43,1%	36,3%
Realisatiepercentage in dienst	32,8%	32,8%	29,5%
Realisatiepercentage inhuur en inkoop	15,9%	10,2%	6,8%

^y Dit zijn dus dezelfde 21 hogescholen in zowel 2022 als in 2023.

Een nadere analyse van de cijfers toont aan dat het verschil tussen 2022 en 2023 vooral wordt veroorzaakt door de banen die via inhuur of inkoop zijn ontstaan. Een eerste aanwijzing hiervoor is te zien in [Figuur 2](#), waaruit blijkt dat deze categorie zowel in absolute zin als in relatieve zin is afgenomen: 167 banen en 32,6 procent in 2022 naar 114 banen en 18,7 procent in 2023.

Tabel 2 laat zien dat het percentage participatiebanen van medewerkers in dienst (vast of tijdelijk) in 2022 en 2023 veel dicht bij elkaar ligt. Vergelijken we alleen de 21 hogescholen die in beide jaren hebben deelgenomen aan de enquête, dan blijkt het percentage gelijk: 32,8 om 32,8 procent. De conclusie is helder: in 2023 zijn er aanzienlijk minder banen voor mensen met een arbeidsbeperking geteld in de categorie inkoop of inhuur. Dit verklaart grotendeels de daling van 2022 naar 2023.

Bij deze conclusie hoort nog een kanttekening. Het kan namelijk zijn dat er in 2023 daadwerkelijk minder van dit soort banen zijn. Een alternatieve verklaring is dat hogescholen veel minder zicht hebben op het aantal personen en het aantal uren in dit soort banen. Er zijn aanwijzingen dat dit het geval is. Zo geeft een hogeschool aan dat er wel medewerkers zijn ingehuurd, maar dat onbekend is hoeveel uren dat betreft. In een toelichtingenveld elders in de enquête vermeldt dezelfde hogeschool dat het om ongeveer 15 participanten gaat. Andere hogescholen geven ook aan dat het monitoren van de cijfers voor de groep inhuur of inkoop moeilijk is en verbeterd moet of zal worden. Kortom, er is sprake van onderrapportage, specifiek voor de groep die niet in dienst is bij de hogescholen. Op basis van de data kunnen geen uitspraken worden gedaan over de omvang van de onderrapportage.

KWALITATIEF: DE INZET OM PARTICIPATIEBANEN TE CREËREN

Hogescholen en Zestor hebben zich sinds het begin van de Wet banenafspraken ingespannen om participatiebanen te realiseren. Zestor heeft een stimuleringsregeling in het leven geroepen. Daarnaast heeft Zestor een inspiratieboekje uitgebracht, een training functiecreatie ontwikkeld en het kennisnetwerk participatie gevormd.

Bij hogescholen zijn budgetten vrijgemaakt om mensen bovenformatief te plaatsen, projectleiders zijn aangesteld en het onderwerp is op de agenda's van de colleges van bestuur en leidinggevenden gezet. Er zijn netwerken gecreëerd met leveranciers van kandidaten, externe coaches zijn ingeschakeld, en begeleiders en leidinggevenden zijn getraind.

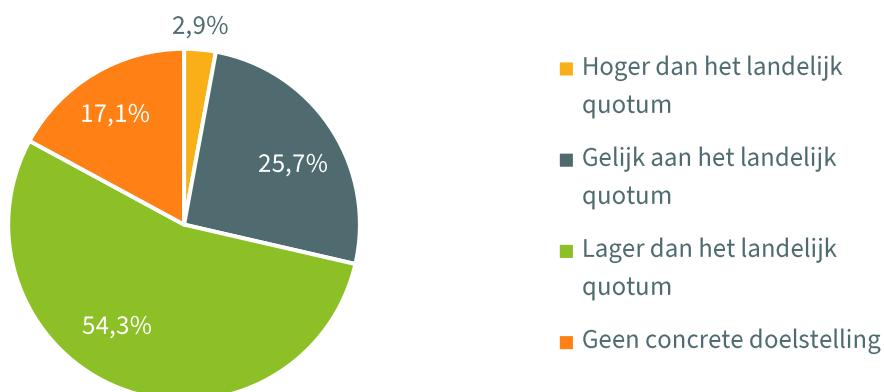
In de enquête zijn aan hogescholen vragen gesteld over hun activiteiten om banen voor de doelgroep te realiseren. De resultaten worden hieronder kort samengevat.

- Op 15 hogescholen (41,7 procent) was er in 2023 binnen het College van Bestuur een verantwoordelijke aangewezen voor het realiseren van de banenafspraken. Bij de overige hogescholen was dat niet het geval (18 hogescholen) of niet bekend bij de respondent (3 hogescholen).
- Op 16 hogescholen (44,4 procent) werd in 2023 tijd vrijgemaakt voor de ondersteuning van het invullen van de banenafspraken, bijvoorbeeld door het aanwijzen van een projectleider. Bij de overige hogescholen was dat niet het geval (18 hogescholen) of niet bekend bij de respondent (2 hogescholen).
- Op 19 hogescholen (52,8 procent) werd er in 2023 tijd vrijgemaakt voor het begeleiden van medewerkers met een arbeidsbeperking. Bij de overige hogescholen was dat niet het geval (12 hogescholen) of niet bekend bij de respondent (5 hogescholen).
- Op 16 hogescholen (44,4 procent) werden in 2023 begeleiders speciaal getraind in het begeleiden van mensen met een beperking. Bij de overige hogescholen was dat niet het geval (15 hogescholen) of niet bekend bij de respondent (3 hogescholen).
- Op 15 hogescholen (41,7 procent) werden er in 2023 bij aanbesteding of inkoop van diensten of in het kader van Social Return On Investment afspraken gemaakt over het inschakelen van medewerkers uit de doelgroep. Bij de overige hogescholen was dat niet het geval (11 hogescholen) of niet bekend bij de respondent (9 hogescholen).

Aan de hogescholen is gevraagd om aan te geven in hoeverre er in 2023 eigen doelstellingen bestonden voor het aantal te realiseren banen binnen de eigen organisatie. Ongeveer 17 procent van de hogescholen geeft aan dat zij geen concrete doelstellingen hanteerden, een kwart van de hogescholen hanteerde het landelijke quotum, meer dan de helft had een eigen doelstelling die lager was dan het landelijke quotum en één hogeschool (2,9%) hanteerde een doelstelling die hoger was dan het landelijke gemiddelde (zie Figuur 3).

Met name het feit dat een kwart (17%) van de hogescholen geen concrete doelstellingen kende, is aanleiding tot zorg. Maar dat geldt natuurlijk ook voor hogescholen waar geen verantwoordelijken zijn aangewezen en waar geen tijd beschikbaar wordt gesteld voor het begeleiden van mensen met een arbeidsbeperking. Dat rechtvaardigt de vraag of de landelijke doelstellingen die in 2026 daadwerkelijk gerealiseerd moeten worden, wel gehaald zullen worden.

Figuur 3. Eigen doelstellingen hogescholen in relatie tot het landelijke quotum (2023)

ACTIVITEITEN ZESTOR VAN 2021 TOT EN MET 2024

In de afgelopen jaren heeft Zestor activiteiten uitgevoerd om participatiebanen op de kaart te zetten en de afspraken voor hogescholen te realiseren, ook het investeren in onderlinge kennisuitwisseling tussen hogescholen. Het gaat hier onder meer om:

- het organiseren van workshops met HRM en inkoop
- het organiseren van pilots via de Normaalste zaak met HRM en inkoop
- het ontwikkelen van een e-learning voor (interne) werkbegeleiders
- het publiceren van een inspiratie boek (Iedereen wordt wijzer van participatie)
- Het investeren in onderlinge kennisuitwisseling tussen hogescholen
- het publiceren van interviews met hogescholen
- het in kaart brengen van belemmeringen en oplossingen om medewerkers met een beperking in dienst te nemen via de routekaart 'Beren op de Weg naar participatie'.

Zie ook: <https://zestor.nl/participatie>

BIJLAGE 1. DEFINITIES EN POPULATIE

Eén gerealiseerde participatiebaan wordt volgens de Wet Banenafpraak gedefinieerd als 25,5 uur.

Voorbeeld: als twee personen uit de doelgroep werkzaam zijn voor respectievelijk 16 en 28 uur, telt dit mee als $(16+28)/25,5 = 1,7$ baan.

Jaarlijks wordt door de overheid een *quotumpercentage* vastgesteld voor het aantal te realiseren banen. Dit stijgt jaarlijks. In 2021 bedroeg het quotumpercentage 2,56 procent van het totaal aantal verloonde uren. In 2022 was dit 2,69 procent en in 2023 2,76 procent.

Het *quotum* in 2023 van het aantal te realiseren banen van een hogeschool en de sector wordt berekend aan de hand van de volgende rekenregel: $((\text{aantal fte 2022} * 36 \text{ uur}) * 0,0276)/25,5$.

Alle hogescholen hebben meegedaan aan het onderzoek over de participatiebanen in 2023, dat wil zeggen: een *respons* van 100 procent.

Er waren in 2023 36 hogescholen in Nederland, die in omvang sterk verschilden van elkaar. Gemiddeld hadden de hogescholen 1.211 FTE, de grootste telde 4.131 FTE en de kleinste 44 FTE. In 2023 waren er (zie Figuur 4) 12 kleine hogescholen (gemiddeld 137 FTE in dienst), 12 middelgrote hogescholen (gemiddeld 624 FTE in dienst) en 12 grote hogescholen (gemiddeld 2.871 FTE).

Colofon

Het onderzoek is in opdracht van Zestor uitgevoerd door MOOZ onderzoek.

Auteurs: Sil Vrielink en Siwert de Groot

Het is toegestaan om (delen van) de informatie te vermenigvuldigen voor gebruik in het hoger beroepsonderwijs. In alle andere gevallen is voorafgaande schriftelijke toestemming van Zestor vereist.

Augustus 2024